

ԿՐՈՆԱՆԻՍՏԱՆԻՍՏԻԿԱՆ

ԽՈՐԻՄԱՍՏ ԿԵԱՆՔԸ

Հարկ է որ իւրաքանչիւր մարդ գտնէ, իրեն համար, բարձրագոյն կեանքի մասնաւոր կարելիութիւն մը, խոնարհ և անվրկպելի առօրեայ իրականութեան մէջ: Անկէ աւելի ազնիւ նպատակ չի կայ մեր կեանքին համար: Մեզ իրարմէ զատորոշողը, անհունին հետ մեր ունեցած յարաբերութիւններն են: Հերոսն աւելի մեծ է քան իր քովէն ընթացող թշուառականը, միայն անոր համար որ, իր կեանքին օրոշ մէկ վայրկեանին, ունեցեր է աւելի խոր գիտակցութիւնն այս յարաբերութիւններէն մէկուն: Եթէ ճշմարիտ է որ ստեղծագործութիւնը մարդով չի սահմանափակուիր, և որ բարձրագոյն և անտեսանելի էակներ մեզ կը շրջապատեն, այս էակները մեզմէ բարձր են այն միակ պատճառաւ, որ անհունին հետ ունին յարաբերութիւններ: Որոնց մասին չենք կասկածիր իսկ:

Մեզ համար կարելի է բազմապատկել այս յարաբերութիւնները: Իւրաքանչիւր մարդու կեանքին մէջ եղած է օր մը, ուր երկինքն ինքնաբերաբար բացուած է, և գրեթէ միշտ այդ վայրկեանէն կը սկսի էակի կը ոգեկան անձնաւորութիւնը: Այդ վայրկեանին կը կազմուի, անկասկած, անտեսանելի և յաւիտեական գիմապծութիւնը զոր կը ցուցադրենք հրեշտակներուն և հոգիներուն: Բայց մարդոց մեծ մասին՝ երկինք կը բացուի այդպէս՝ միայն դիպուածով: Անոնք ընտրած չեն այն գիմապծութիւնը որով կը ճանչցուին հրեշտակներէն անհունին մէջ, և որուն գիծերն ազնուացնել, զտել չեն գիտեր: Անոնք ծնած են ուրախութենէ մը, տրամութենէ մը, վրիպանքէ մը կամ պատահական խորհուրդէ մը:

Ճշմարտապէս կը ծնինք այն օրը, երբ առաջին անգամն ըլլալով խորապէս, կը զգանք անանկալ և լուրջ բանի մը գոյութիւնը կեանքին մէջ: Ոմանք կը հաստա-

տեն յանկարծ որ առանձին չեն երկինքին տակ: Ուրիշներ՝ համբոյրով կամ արցունքով մը՝ կը նշմարեն որ «տիեզերքէն մինչև Աստուած, լաւագոյնին և սրբութեան ազդիւրը թագնուած է գիշերի մը ետին՝ լի հեռաւոր աստղերով»: Երրորդ մը տեսած է աստուածային ձեռքի մը կարկառիլը իր ուրախութեան և տրամութեան մէջ: և չորրորդ մը հասկցած է տրամաբանական իմաստը ճշուան: Ուրիշ մը գուշակութեամբ է, ուրիշ մը՝ ահ, ուրիշ մը՝ հիացած է: «Նախապէս կը սիրէի քեզ եղբոր մը պէս, կ'ըսէ Շէյքսպիրի հերոսներէն մին՝ իր հիացման արժանացած արարքի մը առջև. Նախապէս կը սիրէի քեզ եղբոր մը պէս, այժմ կը յարգեմ քեզ հոգիիս պէս»: Հաւանական է որ այն օրը էակ մը ծնաւ:

Այդպէս կ'աննք ծնիլ մէկէ աւելի անգամներ, և իւրաքանչիւր ծնուդին՝ կը մօտենանք քիչ մը մեր Աստուծոյն: Բայց գրեթէ բոլորս կը գոհանանք սպասելով որ անդիմադրելի լոյսով զեղուն եղելութիւն մը ուսգնորէն թափանցէ մեր խաւար իսկութեանը և լուսաւորէ զմեզ հակառակ մեր կամքին: Կը սպասենք չեմ գիտեր ի՞նչ բախտաւոր զուգահիշուածներն են, երբ մեր հոգիին աչքերը բացուած կ'ըլլան պատահամբ արտակարգ գիպուածի մը պահուն: Բայց լոյս կայ ամէն զէպքի մէջ. և մարդոց մեծագոյնները մեծ եղած են միայն անոր համար որ սովորութիւն ունէին իրենց աչքերը բանալու բոլոր լոյսերուն: Անհրաժեշտ է ուրեմն որ ձեր մայրը հոգեվարի ձեր բազուկներուն մէջ, կամ ձեր զաւակներն անհետին նաւարկութեամբ և կամ գուշակ իսկ անցնիք մահուան մօտէն, որպէսզի հասկնաք վերջապէս թէ կը գտնուիք անըմբռնելի աշխարհի մը մէջ ուր տեսալէ գոյութիւն ունինք, և ուր անտեսանելի Աստուած մը յաւիտեանապէս կը բնակի առանձին իր արարածներով...: Եթէ աչքերնիդ բացած ըլլայիք, պիտի չկրնայիք տեսնել համբոյրի մը մէջ, այն բանը զոր կ'ընշմարէք այսօր ազէտի մը մէջ: Պէտք է որ տառապանքը այսպէս արթնցնէ նիզակային հարուածներով մեր հոգիներուն մէջ ննջող երկայնի յիշատակները: Իմաստունը պէտք է ունի նման ցնցումներու: Ան կը նշմարէ արցունք մը, ժէսթ մը, կաթիլ մը փուր որ

կ'իյնայ, կ'ունկնորէ անցնող մտածում մը, կը սեղմէ եզրօր մը ձեռքը բաց աչքերով և հողորով: Ան կրնայ միշտ տեսնել անոնց մէջ բաներ՝ զորս դուք գիտած էք միայն պահ մը, և ժպիտ մը պիտի սորվեցնէ իրեն առանց գոռուարութեան այն բանը՝ զոր ձեզի յայտնելու համար փոթորիկ մը և մահուան ձեռքն իսկ պէտք են:

Վասնզի, ի՞նչ է, խորքին մէջ, սա ամէնը որ էր կոչեն «մասստութիւն», «Առաքինութիւն», «Հերոսութիւն» և «Վսեմ ժամեր և մեծ վայրկեաններ» կեանքին, եթէ ոչ միայն այն վայրկեանները, ուր առաւել կամ նուազ չափով ինք իրմէն դուրս կուգայ մարդը, կանգ կ'առնէ, բոլոր մը գէթ, չեմիմ վրայ յաւիտենական դռներէն մէկուն ուրկէ կը տեսնէ որ փոքրագոյն ճիւղ, դաւկագոյն խորհուրդն և տկարագոյն շարժումը էնն իյնար անէութեան մէջ, կամ եթէ իյնան իսկ, անկումն այնքան է մեծ, որ կը բաւէ տալու վեհ նկարագիր մը մեր կեանքին: Ինչո՞ւ կը սպասէք երկնակա մարի որոտընդոտս բացման: Պէտք է ուշ գնել և սպասել երէտնիկ այն վայրկեանները երբ ան շարունակ կը բացուի լուսութեան մէջ: ԶԱստուած կը փնտռէք ձեր կեանքին մէջ, և Ան չերեւիր, կ'ըսէք դուք մեզի . . . Բայց Աստուած, ահաւասիկ Աստուածը . . . ք:

Սրբ Աստուած կ'անցնի, չե՞նք կրնար ծուկնի գալ Անոր առջև և առանց այլոց ազդարարութեան: Եթէ սիրած էք խորապէս, ո՞չ ոք նկատել տուած ըլլալու է ձեզի թէ ձեր հոգին մեծ է աշխարհներու չափ, թէ աստղերը, ծաղիկները, գիշերուան և ծռուուն տարածութիւնները մենաւոր չէին, թէ ո՞չ մէկ բան կ'որջ ունէր, և թէ ամէն ինչ սկիզբ կ'առնէր երեւոյթներու սեմին: Կարիւր՞ է և պարիլ որպէս տեսական սիրահար, Հերոսներն ու սուրբերն ուրիշ բան չեն բրած: Այո՞, իրապէս, քիչ մը շատ կը սպասենք կեանքին մէջ մտան ճամբորդած թեան կոյրորուն որոնք երկար ամսորդած էին գալ լսելու իրենց Աստուածը: Աստիճաններուն վրայ նստած էին անոնք, երբ մէկը հարցնէր իրենց թէ ի՞նչ կ'ընէին սրբաւայրին դաւթին մէջ. «Յը սպասենք, կը պատասխանէին անոնք, գլուխ շարժելով» և Աստուած ցաւազին բառ մը իսկ չարտասանեցաւ: Բայց անոնք չէին տեսած

որ տաճարին պղնձեայ դռները գոցուած էին, և չէին գիտեր որ իրենց Աստուծոյն ձայնը կը լեցնէր չէնքն ամբողջ: Մեր Աստուածը վայրկեան մը իսկ չի դադարի խօսելէ: Բայց ո՞չ ոք կը խորհի բանալ դռները: Սեւ սակայն, հիթէ մարդիկ ուշադիր ըլլալին, դժուար պիտի չըլլար լսել Աստուծոյ խօսքը ամէն արարքի առիթով:

Բոլորս վսեմի մէջ կ'ապրինք: Ո՞ր կ'ուզէք ուրեմն որ ապրինք. կեանքի այլ վայր, չի կայ: Մեզի պակտողը, երկինքի մէջ ապրելու առիթները չեն, այլ՝ մտած, փոփոխում ու ինքնամփոփումը, և քիչ մըն ալ հոգեկան գինովութիւն: Երբ փոքր է ձեր սենեակը կը խորհի՞ք որ Աստուած զայն չ'այցնել, և թէ անկարելի է հոն քիչ մը բարձր կեանք վարել: Եթէ դժգոհ էք առանձնութենէ, թէ բան չի պատահիր ձեզի, թէ ո՞չ ոք կը սիրէք, ոչ ալ կը սիրուիք, չէ՞ք խորհիր սակայն որ բառերը կը խաբեն զձեզ . . . Կենդանի խորհուրդ մը, բարձր իղծ մը կամ պարզապէս հանդիսաւոր մտածփոփումն պահ մը կեանքին՝ չե՞նք կրնար արդեօք մտնել պզտիկ սենեակ մը: Տեսէ՞ք, հազար գեղեցկութիւններ կան, հողին մեծ է, կեանքը՝ անձառեկ խորհուրդ . . . Ամէն գէպք հրաշալիօրէն մեծ է և միշտ կը գտնուիք մեծ աշխարհի մը կեդրոնը: Բայց վարժուելու ենք ապրիլ նորածին հրեշտակի մը, սիրող կնոջ մը կամ մահամերձ մարդու մը պէս: Եթէ գիտնայիք որ պիտի մեռնիք այս իրիկուն կամ պարզապէս պիտի հեռանաք առ յաւիտ, պիտի տեսնէի՞ք վերջին անգամ մենաւոր այն ալ, էակներն ու իրերն այնպէս ինչպէս տեսած էք մինչ այդ, և պիտի չսիրէի՞ք այնպէս ինչպէս երբեւիցէ չէք սիրած: Արդեօք երեւոյթներուն բարիքը կամ չարիքը պիտի ծաւալէ՞ր ձեր շուրջ: Արդեօք հոգիներուն գեղեցկութիւնը կամ տգեղութիւնը նշմարելու շնորհը պիտի ունենայի՞ք: Արդեօք ամէն ինչ՝ մինչեւ իսկ ցաւն ու տառապանքները, չե՞նք փոխակերպուիր, այն ատեն, քաղցը՝ րալի արցունքներով սիրոյ մը: Արդեօք իւրաքանչիւր առիթ ներուստի՝ ինչպէս ըսած է իմաստասէր մը՝ չի՞ր բառնար բան մը բաժանումն կամ մահուան դառնութենէն:

Բարեբախտ են անոնք որոնք խորհեցան, խօսեցան և գործեցին այնպէս մը

որ արժանացան հաւանութեանը մահա-
մերձեցնու, կամ հաւանութեանը անոնց՝ ու-
րոնք յստակատես են դարձնել մեծ վիշտի
մը մէջ:

Եթէ ապրած էք նսեմ գեղեցկութեան
մէջ, մի տխրի՛ք. գերագոյն արգարութեան
ժամը վերջապէս միշտ պիտի հնչէ ամէն
մարդու սրտին մէջ. և դժբախտութիւնը
կը բանայ աչքերը որոնք երբեք պիտի չը
բացուէին:

Միտհը ոչ միայն կը գեղեցկացնէ ան-
կենդան ձեւերը, այլ՝ կու տայ աւելի գե-
ղեցիկ ձեւ մը կեանքին: Այնպէս ալ,
ամէն անհուն խորհուրդ կը գեղեցկացնէ
կեանքը: Բայց պէտք է խորուիլ: Ամէն
մարդ ունի ազնիւ մտածումներ, որոնք
կ'անցնին իր օրտիկ վրայէն սպիտակ թու-
չուներու պէս: Աւա՛ղ կարեւորութիւն չի
տրուիր անոնց, իրեւ թտարականներ զար-
մանքով կը գիտուին և մէկզդ կը նետուին
արամարական շարժումով: Որպէսզի հը-
րեշտականրու հոգիներուն նման մերին ալ
ըլլայ լուրջ և խորունկ, բաւական չէ մի-
այն վայրկեան մը տեսնել տիեզերքը մահ-
ուան կամ յաւիտեականութեան շուքին
մէջ, ուրախութեան լոյսին տակ կամ գե-
ղեցկութեան և սիրոյ բոցերուն առջեւ:
Ամէն էակ ունեցած է այդ վայրկեաններէն
որոնք թողած են միայն անօգուտ ափ մը
մոխիր: Բաւական չէ պատահուածք մը,
անհրաժեշտ է ունակութիւն: Սովորութիւն
դարձած գեղեցկութեան եւ լրջութեան
կեանքը ապրելու պէտք է վարժուիլ:
Կեանքին մէջ վատագոյն էակները կատա-
րելապէս կը զանազանեն կատարելի ազ-
նիւ և գեղեցիկ բաները որոնք, սակայն,
ըստ բաւականին ներուժ չեն: Անբերեւոյթ
և վերացական այդ ոյժն է որ պէտք է
շնանա՛ք աւելցնել ի յառաջագունէ: Եւ
այդ ոյժը կ'աւելնար միայն անոնց մէջ ու-
րոնք սովորութիւն ըրած են նստելու, ա-
ւելի յաճախ քան ուրիշներ, այն կատար-
ներուն վրայ ուր կեանքը կը նուաճէ հո-
գին և ուրկէ կը տեսնէ որ ամէն արարք,
ամէն խորհուրդ կապուած է անվրէպ՝ միծ
և անմահ բանի մը... Կեանքը ձեւափո-
խելը այնքան կարեւոր չէ օրքան դայն
տեսնեն ու ըմբռնելը, որովհետեւ երբ ըմ-
բռնուած է իսկութիւնը կեանքին արդէն
իսկ սկսուած է անոր ձեւափոխումը: Այս

մտածումները՝ որոնց մասին կը խօսիմ,
կը կազմեն թագուն գանձը հերոսութեան,
և այն օրը երբ կեանքէն ստիպեալ կը բա-
նանք այդ գանձը, կը մնանք զարմացած
գտնելով հոն այն ոյժերը միայն որոնք մեզ
կը մղեն կատարեալ գեղեցկութեան: Այլ
հարկ չկայ, այն ատեն, որ մեծ թագաւոր
մը մեննի մեզի յիշեցնելու համար ռոր
աշխարհ չի վերջանար տուններու դռնե-
րուն, և փոքրագոյն բանն իսկ բաւական
է ազնուացնելու հոգի մը ամէն իրիկուն:

Բայց չի բաւեր ըսել թէ Աստուած
մեծ է և թէ դուք կը շարժիք Անոր լոյ-
սին տակ, որպէսզի ապրիք գեղեցկութեան
և բեղուն կատարելութեան մէջ ուր ապ-
րեցան հերոսները: Կարելի է որ յիշէք,
տիւ և գիշեր, թէ բոլոր աներեւոյթ ուժե-
րու ձեռքերը՝ անհամար ծալքերով վրանի
մը պէս, կը շարժին ձեր գլխին վերեւ, և
դուք երբեք չէք նշմարեր նուազագոյն
շարժումն այդ ձեռքերուն: Պէտք է խիստ
ուշադիր ըլլալ, և աւելի լաւ է արթուն
մնալ ու հսկել հրապարակին վրայ քան
քնանալ տաճարուն մէջ: Գեղեցկութիւն և
մեծութիւն կայ ամէն ինչի մէջ, որովհե-
տեւ անակնկալ առիթ մը բաւ է գտնոնք
մեզի ցուցնելու: Շատեր գիտեն այդ, բայց
որքան ալ գիտնան, բախտին և մահուան
մտրակին տակ միայն կը թափառին գոյու-
թեան պատին շուրջ ճեղքեր փնտնելու ի
խնդիր Աստուծոյ: Չեն անգիտանար որ
յաւիտեական ճեղքեր կան հիւզի մը խեղճ
ճուկ պատերուն մէջ, թէ փոքրագոյն ու-
սամուտներն իսկ չեն գեղչեր գիծ մը կամ
աստղ մը երկնի անհունութենէն: Բայց
բաւական չէ ունենալ ճշմարտութիւն մը,
հարկ է որ ճշմարտութիւնը մեզ ունենայ:
Եւ սակայն կ'ապրինք աշխարհի մը
մէջ, ուր չնչին դէպքեր գերաւու կը գգե-
նուն գեղեցկութիւն մը որ աւելի ու աւե-
լի կը բերեղանայ և կը վսեմանայ...

Պէտք է ապրիլ դարանակալ հետամը-
տելով Աստուծոյ, զի Աստուած թագուն է:
Բայց անգամ մը որ ծանօթանանք իր հը-
նարագիտութեանց, անոնք կը դառնան
քաղցրատպիտ և շատ պարզ: Ոչինչ բան
մը, յետ այնու, մեզ կը յարայն իր ներ-
կայութիւնը, և մեծութիւնը մեր կեանքին
կախում կ'ունենայ շատ քիչ բանէ: Այս-
պէս, կը գտնուի, բանաստեղծներուն մօտ,

տող մը որ կը թուի բանալ յեղակարծօրէն հսկայ բան մը, սողորակաւ մեր օրերու պարզ իրադարձութեանց մէջ: Ոչ մէկ հանդիսաւոր բառ արտասանուած է, և կարծես՝ ոչ մէկ բան զգեցողութեամբ... Ասիկա անոր համար որ քերթողները աւելի ուշադիր էին «անվերջանալի շուքին...»: Խորքին մէջ ա՛յդ է գերագոյն բանաստեղծութիւնը, որուն միակ նպատակն է բաց պահել «տեսանելիէն անտեսանելիին տանող մեծ ճանապարհները»: Բայց այդ է՝ նաեւ գերագոյն նպատակը կենսքին, և աւելի դիւրին է հասնիլ անոր կեանքին մէջ, քան ամէնէն ազնիւ քերթուածով, որովհետեւ քերթուածները հարկադրուած են լքել երկու մեծ թուերը լուծեան: Զկան անշուշտ օրեր: Այս գաղափարը պէտք է իշնէ մեր կեանքին և հոն բարածուի ենթակայական գոյատեւութեան: Տխրելու հարց չկայ: Պատիկ ուրախութիւններ, թեթեւ ժպիտներ և մեծ Թարգունքներ, ամէնն ալ նոյն կէտը կը գրաւեն միջոցին և ժամանակին մէջ: Կրնաք խաղալ կեանքին մէջ այնքան անմեղօրէն՝ որքան «տղայ մը մահուան անկողնին մը շուրջ», և արցունքներ անհրաժեշտ չեն: Ժպիտները՝ ինչպէս արցունքները, կը բանան դռները անդեմ նականին: Գացէ՛ք, եկէ՛ք, ելէ՛ք և մտէ՛ք, անհրաժեշտը պիտի գտնէք խաւարին մէջ, այլ երբեք մի մոռնաք որ մօտն էք դրունքուն:

* * *

Այս երկար դարձուածքէն ետք, կը վերադառնամ չուկէտին. և Անուշ է յիշեցնել որ արդոց որ իրենց մէջէն ամէնէն խոնարհ իսկ կրնայ քանդակել, իր վերաութեանն անկախ երկնային նոյնի մը վրայ, մեծ բարոյական անձնաւորութիւն մը՝ բաղկացած՝ հաւասար մասերով՝ իրմէն և իտէալէն: Արդ, այս «մեծ բարոյական անձնաւորութիւնը» քանդակուած է կեանքի խնայութեան մէջ, և անհրաժեշտ նկատուած գաղափարին պահեստը կ'աւելնայ միայն անդադրում «Աստուածայինի յայտնութիւններու» շնորհիւ: Ամէն մարդ կրնայ մատչիլ հոգեպէս առաքելի կեանքի բարձունքներուն և ամէն ատեն գիտնալ իր ընելիքը՝ ապրելու համար որպէս հերոս կամ սուրբ:

Բայց այդ չէ կարեւորը: Մեզ պարուրող ոգեղէն մթնոլորտը փոխուելու է ա՛յն աստիճան որ նմանի Սվէնպօրկի ոսկեգործան գեղեցիկ երկրի մթնոլորտին ուր օդը չարտօնէր սուտին բերնէն ելլել: Այն ատեն կը պատահի որ ընիլ ուզածդ փոքրագոյն չարիքը ինչայ կապարի մը պէս օսքերուդ առջև, և որ գրեթէ ամէն ինչ փոխուի, առանց մեր գիտութեան, գեղեցկութեան, սիրոյ և ճշմարտութեան: Բայց այդ մեթնոլորտը կ'ողողէ միայն անոնք որոնք իրենց կեանքը յաճախ օգաւորելու հոգն առած են՝ բանալով երբեմն, դռները անդեմ նականին: Այդ դռներուն մօտն է որ մարդիկ կը տեսնեն, կը սիրեն: Որովհետեւ սիրել իր դրացին չի նշանակեր միայն՝ ամբողջովին նուիրուիլ անոր. ծառայել, օգնել և օժանդակել այլոց, Կարելի է որ չըլլաք ո՛չ բարի, ո՛չ գեղեցիկ, ոչ ալ ազնիւ մեծագոյն զոհողութեանց մէջ, և ժանտախտաւորի մը սնարին քով մեռնող գթութեան քոյր մը թերեւս ունի հոգի մը ռիսկալ, պղտիկ և թշուառական: Սիրել իր մերձակորդ խորապէս, կը նշանակէ սիրել ինչ որ կայ յաւիտենական այլոց մէջ, որ գեղեցկացնապէս մերձակորդն այն է, որ աւելի կը մօտենայ Աստուծոյ, այսինքն ինչ որ կայ մարդոց մէջ անապական և բարի, և վերոյիշեալ դռներուն մօտ միշտ մնալով է որ պիտի գտնէք ինչ որ կայ երկնային հոռիներուն մէջ: Այն ատեն պիտի կրնաք ըսել մեծ Յովհաննէս Պօղոսին հետ՝ «Բարեկ'ուզեմ սիրել քաղցրօրէն թանկագին անձ մը, և ներել իրեն ամէն բան, բաւական է որ դիտեմ զինք պահ մը՝ լուռ... ատենի սորվելու է սիրել սորվելու համար...»

Բարեբախտաբար ամէնէն քիչ տեսնել գիտցողներուն մէջ իսկ միայ բան մը որ կը զործէ լուծութեամբ իբրեւ թէ տեսած ըլլար: Կարելի է որ բարի ըլլալ նշանակէ՝ ըլլալ քիչ մը պայծառութեան մէջ... ահա թէ ինչո՞ւ օգտակար է մարդուն բարձրացնել իր կենցաղը և ձգտիլ կատարներուն ուր կը հասնի չարագործելու անկարելիութեան: Ահա թէ ինչո՞ւ օգտակար է վարժեցնել աչքը դիտելու եղելութիւններն ու մարդիկն աստուածային մթնոլորտի մը մէջ: Բայց այդ իսկ անհրաժեշտ չէ... կ'ապրինք աշխարհի մը մէջ ուր ճշմարտութիւնը կ'իշխէ ամէն բանի վրայ, և ուր ան չէ՛, այլ՝ սոսք

սը կը կարօտի բացատրութեան: Եթէ ձեր եղբոր երջանկութիւնը ձեզ կը տխրեցնէ, մի՛ հարամարհէք զուք ձեզ, երկար փնտռելու հարկ չկայ գտնելու համար ձեր անձին իսկ մէջ բան մը որ չի տխրիր: Եւ եթէ չի փնտռէք, հոգ չէ, կայ անպայման բան մը որ չէ տխրած:

Աստուծոյ մասին չխորհողներն ալ խորհողներուն պէս տէր են ճշմարտութեան որ, այս պարագային, սեմէն քիչ մը հեռու կը գտնուի. և այդքան: Վեհերէն հասարակ կեանքին մէջ իսկ, կ'ըսէ Թընան, Աստուծոյ համար կատարուածին բաժինը մեծ է: Ամենէն ստորին մարդը կը սիրէ աւելի արդար ըլլալ քան անկարգար: ամէնքս կը պաշտենք, կ'աղօթենք՝ օրական շատ անգամներ, անգիտակցաբար: Եւ կը զարմանաք երբ դիպուած մը մեզ կը յայտնէ յանկարծ կարեւորութիւնը աստուածային այդ բաժնիին: Մեր շուրջ, իրենց բովանդակ գոյութեան ընթացքին գեղեցիկ ոչինչ տեսած, հազարաւոր խիղճներ կան՝ որոնք կ'երթնան յետին մէջ. կարծես ամէն ինչ մեռած ըլլայ. ոչ ոք ուշադրութիւն կը դարձնէ: Յետոյ, օր մը, պարզ խօսք մը, յեղակարծ լուսութիւն մը, պարզ արցունք մը գեղեցկութեան աղբիւրներէն ծորող, մեզ կը սորվեցնէ որ անոնք գտած են բարձրացնելու միջոցը, իրենց հոգիին մթութեանը մէջ, խռալ մը բիւր անգամ աւելի գեղակերտ քան զեղեցկագոյն բաները զորս լսած և տեսած ըլլան: Շուքի և լուսութեան ո՛վ վեհ ու տեղոյն իտէալներ, դուք մանաւանդ կը կենդանացնէք ժպտող հրեշտակներուն և ուղի՜ր կը բարձրանաք Աստուծոյ: Ո՛ր անհամար հրեշտակներուն, թշուառ սենեակներուն, թերեւս բաններուն մէջ, այս պահուն, ձեզ չեն սնուցաներ մարդիկ արցունքով, զտագոյն արիւնով հէզ հոգիի մը որ երբեք չէ ժպտեր. ինչպէս մեղուները, այն ատեն իսկ երբ ծաղիկներն ամէն թռչներ են իրենց շուրջ, կը անտուցանեն տակաւին՝ անոր որ իրենց թագուհին պիտի ըլլայ, մեղր մը բիւրապատիկ աւելի թանկ քան այն՝ որ կու տան հանապազօրեայ կեանքի իրենց քոյրերուն... Մեզմէ ո՞վ չէ հանդիպեր, մէկէ աւելի անգամներ, կեանքին ընթացքին, լքուած հոգիի մը՝ որ սակայն չէ կորսնցուցած դիեցնելու

ԿՐՈՆԱԳԱՏՄԱԿԱՆ

Ն Ա Ր Ե Կ Ը

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Գ Ի Բ Ի Գ Ը

Նարեկացիի գործերուն մէջ ամէնէն նշանաւորը աղօթամատեանն է, հռչակաւոր Նարեկը, որ Նարեկացիի կեանքին վերջալուսային բացալուսուածն է: Նարեկացիէն մեզի հասած միւս երկերը, զանաւոր, ճաղեր, Գեղարդներ և մեկնութիւնք, բացի ողբերգութենէն և քանի մը տաղերէն, նիւթով և ձեռով տարբերութիւն չունին ժամանակի նման սեռերէն: Ժիշտ է թէ իր մեկնողական և ներբողական գրութիւններուն մէջ, որով չափով կը զգացուի բանաստեղծական շունչ և քնարարան գեղուժ ու թափ, բայց անոնք կը միան պարտադիր նման նիւթերու մշակման եղանակին: Նարեկը կը բաղկանայ 95 աղօթքներէ, որոնք երբեմն հաւատոյ հանգանակի, յաճախ խորհրդածութեան և երբեմն ալ խրատի նկարագիրներ կը ստանան, կոտորելով սակայն միշտ դասական կաղապարը, ընկալելով ձեւերը, դառնալու համար շեշտօրէն անձնական վկայութիւն: Հակառակ ասոր սակայն, անոնք բոլորին ամէնէն ուշադրաւ և հասարակաց յատկանիշներէն մին է նիւթի, շարժառիթի և տեսակէտի նոյն

քաջութիւնը, այդպէս, խաւարին մէջ, աւելի երկնային, աւելի անապատական խորհուրդ մը քան ամէն այն խորհուրդները զորոս այնքան ուրիշներ առիթն ունեցեր են ընտրելու լոյսին մէջ: Հոս, դարձեալ, Աստուծոյ սիրական ստորուկն է պարզութիւնը. և բաւական է թերեւս որ քանի մը իմաստուններ չանգիտանան կատարուելիքն որպէսզի մնացեալները գործեն այնպէս իբրեւ թէ գիտէին հաւասարապէս...

Թրգմ. ՊԱՐԳԵՆԻ

Երուսաղեմ

M. MAETERLINK

(Le Trésor des Humbles)